

Ref 58

Den omständigheten att en utländsk förmån och svensk föräldrapenning har hänförts till olika sakområden i enlighet med förordning (EG) 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen är inte avgörande för om den utländska förmånen kan anses motsvara svensk föräldrapenning vid tillämpningen av avräkningsbestämmelsen i 12 kap. 33 § socialförsäkringsbalken.

12 kap. 33 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 21 december 2023 följande dom (mål nr 1487-22).

Bakgrund

1. Föräldrapenning är en socialförsäkringsförmån som lämnas för vård av barn. Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna.

2. Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse ska det högsta antalet dagar med föräldrapenning minskas med hänsyn till den tid som den utländska förmånen har lämnats för.

3. J.S. ansökte om föräldrapenning för en viss tid för vård av sin son. Försäkringskassan beslutade att dra av 319 dagar från antalet dagar med föräldrapenning för barnet. Anledningen till detta var att den andra föräldern hade fått moderskaps- och föräldrapenning från Finland. Enligt Försäkringskassan motsvarade de finska förmånerna svensk föräldrapenning.

4. J.S. överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm. Förvaltningsrätten konstaterade att de finska förmånerna vid tillämpningen av den EU-rättsliga reglering som finns på området har hänförts till en annan kategori av förmåner än den svenska föräldrapenningen. Enligt domstolen innebar detta att de finska förmånerna inte är sådana förmåner enligt utländsk lagstiftning som motsvarar svensk föräldrapenning och antalet dagar med föräldrapenning skulle därmed inte minskas. Domstolen upphävde därför Försäkringskassans beslut och visade målet åter till myndigheten för beräkning av J.S. föräldrapenningdagar.

5. Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm som instämde i förvaltningsrättens bedömning och avslog överklagandet.

Yrkanden m.m.

6. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva domstolarnas avgöranden och fastställa *Försäkringskassans* beslut.

7. *J.S.* har beretts tillfälle att yttra sig men har inte hörts av.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

8. Frågan i målet är om vissa förmåner som en förälder har fått enligt utländsk lagstiftning motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse.

Rättslig reglering m.m.

9. Enligt 12 kap. 12 § första stycket socialförsäkringsbalken lämnas föräldrapenning med anledning av ett barns födelse under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna.

10. I 33 § första stycket anges att om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning, som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska den tid som den utländska förmånen har lämnats för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan lämnas för enligt 12 §.

11. Av förarbetena framgår följande. För att undvika att oavkortade föräldrapenningförmåner lämnas från två eller flera länder för vård av samma barn bör det finnas möjlighet att avräkna perioder då förmåner har lämnats för ett barn enligt ett annat lands lagstiftning vid beviljandet av motsvarande förmån för samma barn enligt svensk lagstiftning, dvs. en form av sammanläggning till nackdel för den försäkrade i fråga om under hur lång tid en förmån längst kan lämnas. Avräkning ska göras inte bara för förmåner som har lämnats enligt ett lands socialförsäkringslagstiftning utan också då en arbetsgivare har en lagstadgad skyldighet att betala lön eller annan ersättning vid föräldraledighet. Det antal dagar för vilka föräldrapenning högst kan lämnas sammanlagt till föräldrarna ska minskas med de ersättningsdagar som lämnats för barnet enligt den utländska lagstiftningen. Avräkning ska göras oavsett vem av föräldrarna som har tagit emot ersättningen. Dagar som den ena föräldern har fått ersättning för enligt ett annat lands lagstiftning kan således räknas av från dagar med föräldrapenning som den andra föräldern önskar ta ut (prop. 1994/95:197 s. 17 ff. och 25 f.).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. På socialförsäkringsområdet finns ett EU-rättsligt regelverk i form av bl.a. förordning (EG) 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Förordningen syftar till att samordna, men inte harmonisera, medlemsstaternas socialförsäkringslagstiftningar.

13. I förordningen är socialförsäkringsförmånerna uppdelade i olika sakområden. Den svenska förmånen föräldrapenning tillhör sakområdet ”familjeförmåner” medan de finska förmånerna moderskaps- och föräldrapenning tillhör sakområdet ”förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap”. Förmånerna tillhör således olika sakområden och det finns inte några samordningsbestämmelser i förordningen som är tillämpliga på situationen i målet.

14. Förvaltningsrätten och kammarrätten har ansett att den omständigheten att förmånerna tillhör olika sakområden i EU-förordningen även innebär att de finska förmånerna inte kan anses vara sådana förmåner enligt utländsk lagstiftning som enligt 12 kap. 33 § socialförsäkringsbalken motsvarar svensk föräldrapenning. Domstolarna motiverade detta med att eftersom förmånerna inte tillhör samma sakområde har de inte samma syfte och är därför inte av samma slag.

15. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att avräkningsbestämmelsen i 12 kap. 33 § inte syftar till att anpassa svensk rätt till unionsrätten utan är en rent nationell bestämmelse som kan tillämpas med avseende på förmåner från vilket annat land som helst. Varken bestämmelsens utformning eller de uttalanden som görs i förarbetena ger stöd för att den EU-rättsliga klassificeringen är avgörande för om en utländsk förmån kan anses motsvara svensk föräldrapenning när det gäller förmåner som lämnas från en annan medlemsstat.

16. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening måste frågan om en utländsk förmån motsvarar den svenska föräldrapenningen, även när det gäller förmåner från andra medlemsstater, avgöras utifrån en helhetsbedömning av likheter och skillnader mellan den utländska förmånen och den svenska föräldrapenningen.

17. Av utredningen i målet framgår att de finska förmånerna, på samma sätt som den svenska föräldrapenningen, har till syfte att ge föräldrarna möjlighet att vara hemma och ta hand om sitt barn genom att kompensera för den inkomstförlust som detta medför. De finska förmånerna är vidare utformade på ett liknande sätt som den svenska föräldrapenningen. De får därför anses utgöra sådana förmåner enligt utländsk lagstiftning som enligt 12 kap. 33 § socialförsäkringsbalken motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse.

18. Det högsta antalet dagar med föräldrapenning för J.S. son ska alltså minskas med hänsyn till den tid som den andra föräldern har tagit emot moderskaps- och föräldrapenning i Finland.

19. Försäkringskassan har dragit av 319 dagar från antalet dagar med föräldrapenning för barnet. I överklagandet till förvaltningsrätten yrkade J.S. att Försäkringskassans beslut skulle ändras på så sätt att endast 263 dagar skulle dras av, med motiveringen att det var det antalet dagar som den andra föräldern hade fått ersättning för i Finland. Med hänsyn till förvaltningsrättens bedömning att de finska förmånerna inte motsvarar den svenska föräldrapenningen hade domstolen inte anledning att ta ställning till om Försäkringskassans beräkning av antalet dagar är riktig. Målet ska därför visas åter till förvaltningsrätten för prövning av den frågan.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet delvis, upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden samt visar målet åter till förvaltningsrätten för fortsatt prövning i enlighet med vad som anges i punkt 19.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom*, *Ståhl*, *Askersjö*, *Anderson* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Hannah Ivarsson.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2021-12-06, Mellstrand):

Frågan i målet är om Försäkringskassan har haft fog för att minska J.S. ersättningsdagar på sätt som skett med hänvisning till att barnets andra förälder har mottagit ersättning i Finland för motsvarande 319 dagar.

Svensk föräldrapenning tillhör sakområdet ”familjeförmåner” enligt förordning 883/2004 och de aktuella finska förmånerna i målet tillhör sakområdet ”förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap”. Eftersom de inte tillhör samma sakområde har de inte samma syfte och är därför inte av samma slag. De finska förmånerna kan således inte anses vara sådana förmåner enligt utländsk lagstiftning som motsvarar svensk föräldrapenning. Avräkning ska därför inte göras enligt 12 kap. 33 § SFB. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och målet visas åter till Försäkringskassan för ny beräkning av J.S. föräldrapenningdagar. – Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och visar målet åter till Försäkringskassan för beräkning av J.S. föräldrapenningdagar.

Kammarrätten i Stockholm (2022-01-26, Loman, Börjesson och Garnau):

Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning. Överklagandet

HFD 2023

Ref 58

ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.